

15 minutuak

ULA IRURETAGOIENA

Aurreko hilabetetik hona hirigintzako kontzeptu bat eztabaida publikoan sartu da: 15 minututako hiri. Batzuek susmoa zabaldu dute gertutasuna eta ongizatea bultzatzen duen hiri idilikoaren atzean itxialdi-egitura bat ezkutatzeko dela, helburua gure bizimodua ghetto guneetan eta burbuila isolatuetan konfinatzea dela, gizartea kontrolpean izateko. Esan gabeko nahien artean, auto pribatuaren erabilera debekatzea da. 2020ko itxialdian ezarritako neurriak 15 minututako hiriaren aurreproba bat izan ziren eta orain eredu Europako hirien artean zabaltzen ari da hiri-diseinu politika nagusitzat joaz.

Carlos Moreno hirigileak krono-hirigintzaren bidez denboraren parametro hiri eta lurraldearen antolaketara ekartzeko proposamena egin du, 15 eta 30 minutuko denborak definituz. Morenori egotzen zaio eredu asmatzea, eta gertutasunaren hirigintzari buruzko liburu argitarapenarekin batera sare sozialetan jazarpena pairatu duela salatu du, esan gabeko helburuak ezkutatzeko dituen plan baten ideologotzat hartuta.

Demagun baietz, 2030eko Agendaren helburuen artean 15 minututako hiri eredu finkatzea dagoela eta ingeniari-ritza soziala martxan dutela. Inporta al du horrek, baldin eta gure bizimodua autoaren beharrik gabeko eguneroko bat erdieste bada? Kontra-argudioak askatasun galtzearen eta totalitarismoaren beldurretan aldrebestuta antzeman ditut, ereduak sustatzen duen bizimoduaren inguruan aipamenik egin gabe.

Ezkertiar politiken diskurtsoetan azkar bereganatu da 15 minututako hiri eredu hauteskunde atarian, eta askotan, ereduaren zailtasun eta ondorioak ez dira sakontzerantz iristen. Baina oinarri teoriko zabalak dituen 15 minutukoaren azken helburua bizi garen lekuarekiko maitasuna sustatzea omen da, maitasuna oinez eta gertu egin beharreko egunerokoan praktikatzeko baita. Akaso maitasunari buruzko eztabaidarantz eraman beharko genuke hiri eredu polemikoa. ●

Protesta artean onartu du Frantziako Gobernuak erretireten erreforma.

Legebiltzarraren antzerkia

GORKA PEÑAGARIKANO GOIKOETXEA

Teatroa hastera zihoala zioen Glaukomaren 2013ko kantu batek. *Kañeroa* abestia, ezkorra, errealista, eta ezeren gainetik kritikoa, aldarrikatzailea; ziur hura entzunda lepoko zainen bat borborka jarriko zitzaiokeela baita ezagutzen duzun aukozide eskuinekoenari ere. Edo agian hobe zatekeen, orduko hartan bederen, kantua ez erakustea. Akaso epailearen aurrean jesarrarazi nahiko zituzkeen-eta, nork daki, ezer gutxiatik kriminalak bailiran epaitzen baitziren halakoak Espainian, besteak beste politikarien ustelkeria salatzeagatik –gerora, zenbaitetan, frogatuta geratu da–. Mozala erantziko zigutela hitzeman zuten arren, baten batek jan du bere hitza, eta hemen ez da ezer pasatzen.

Hamar urte igaro dira *legebiltzarraren antzerki*az oholtza gainetik horrela ohar-tarazi zutenetik, eta esaldi hura bera etorri zait gogora azken asteotan ikusitako ondotik. Orainaldian konpultsiboki bizi gara, munduarekin pulsu etengabe, *orain-orain-orain* eta pasa den astekoaz zeharo ahaztuta, baina badirudi, ordea, ez garela askorik aldatu –beste argudio bat, bide batez azkeneko aipatutako dut Glaukomaren kantua: “Euskal Herria igandero ‘*viendo el conquis*’” ere bazioen kantua; aldatu den bakarria, igandetan beharrean astelehenetan dela–.

Zientzia politikoen akademian asko erabiltzen da Robert A. Dahl-en *On Democracy* (“Demokraziaz”, 1998) liburua. Sistema politiko garaikidea eta tartean botereen banaketa ulertzeko hainbat gako esanguratsu ematen dituela esaten da, eta bere horretan, sinpleenera jota, erraz uler daiteke legeak egin eta onartzearen zeregina herritarrek hautatuko alderdi politikoena dela, legebiltzarrarena; eta gobernuan dagoenaren ardura dela, berriz, lege horiek praktikan jartzea, exekututzea. Teoria ondo ikasita daukanak, ordea, zaplazteko ederra jasotzen du aplikazio erreala ikusita, batak beste zapalzteko –edo betikoak betikoak zantpatzeko– mila tramankulu dituelako. Izan daiteke 49.3 artikulua edo izan daiteke beste edozer, baina jazarri nahi duenak hala egiten du. Legez babestuta dago, agintean dagoenak legeak egiteko zeregina duenari eskumena indargabetzea. “Zuen babesa behar dut; baina lasai, ez banauze babestuko ere berdin zait, zuen gainetik nago-eta”. Populartasuna galduko zuen Macronek, baina ez dio gehiegi axolako, lege ezin baitu berriz ere presidentetzara aurkeztu. Mauka ederra berea, ez baitu ezer galtzeko.

Sánchezena ere ez da atzean geratzen, bere aurkako zentsura moziora irribarretsu sartzeko modua aurkitu duelako. Ez zegoen zalantzi, tronua galtzeko beldurrik ez zuen, eta kamera aurreko minutuak boto emaileei masajea emateko baliatu zituen Sánchezek. Parean zuenak, ustezko hautagaiak, presidentearen diskurtsoan aspertu egin zela aitortu eta ezer gutxi gehiago egin zuen. Hauxe da legebiltzarraren antzerkia? Egon, Hego euskal herritarrok, hartu agenda: bi hilabete falta dira maiatzerako. Eta gero esan zer den hau, drama ala komedia. ●